

Schriftelijke vragen ex artikel 37 Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (RvO)

Datum indiening 13 september 2016
Volgnummer
Registratienummer Bij16-439

Onderwerp

laaggeletterdheid

Aan het College,

Inleiding

Op woensdag 20 april jl. verscheen er een rapport (bron 1)¹ van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot laaggeletterdheid. De Algemene Rekenkamer concludeert hierin dat de aanpak van laaggeletterdheid niet in verhouding staat tot de omvang van het probleem. Het beleid bestrijkt bovendien maar een deel van het probleem.

Volgens officiële cijfers kunnen 1,3 miljoen mensen in Nederland niet goed genoeg lezen en schrijven (bron 2)². Maar het probleem is groter, schrijft de Rekenkamer: wie niet kan omgaan met cijfers of met alledaagse technologie, is ook laaggeletterd. En dan zou het om 2,5 miljoen Nederlanders gaan; één op de vijf volwassenen, terwijl de aanpak van de overheid zich niet op die groepen richt. Zo worden er in de praktijk nauwelijks rekencursussen aangeboden.

Het aantal laaggeletterden neemt toe door vergrijzing, door toestroom van inburgeraars en doordat er nog steeds jongeren met onvoldoende taalvaardigheden van school komen. De Stichting Lezen & Schrijven wil deze groei stoppen door middel van een taaloffensief. Dit doen ze samen met gemeenten (VNG), het middelbaar beroepsonderwijs (MBO Raad), de Sociaal-Economische Raad (SER) en het bedrijfsleven (VNO-NCW), werknemers (FNV) en bibliotheken (VOB).

Deze stijging is alleen tot stilstand te brengen als er jaarlijks in Nederland 100.000 mensen worden bereikt. Dit betekent dat er landelijk vier keer zoveel mensen bereikt moeten worden als nu gedaan wordt. Daarmee wordt slechts de stijging van van het aantal laaggeletterden gestopt. Bij de start van de Week van de Alfabetisering, op maandag vijf september, heeft Stichting Lezen & Schrijven gemeenten opgeroepen om actief mee te helpen om die verviervoudiging te realiseren. Wethouders wordt gevraagd hoe zij lokaal meer resultaat kunnen behalen en wat daar voor nodig is.

¹ http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2016/04/Aanpak_van_laaggeletterdheid

² <http://www.nu.nl/politiek/4250066/aanpak-overheid-laaggeletterdheid-werkt-niet.html>

Vragen

Naar aanleiding van bovenstaande heeft de CDA-fractie de volgende vragen:

1. Is het college bekend met het uitgebrachte rapport van de Algemene Rekenkamer? Zo ja, wat vindt het College hiervan?
2. Heeft de gemeente in beeld in hoeveel situaties laaggeletterdheid een probleem is of kan zijn voor het meedoen in de Heerhugowaardse samenleving?
3. Hoe probeert Heerhugowaard nu te voorkomen dat mensen met een beperkte taalvaardigheid en/of rekenvaardigheid aan de kant komen te staan? En wat zijn de resultaten tot op heden van deze activiteiten?
4. Wordt met de huidige aanpak ook een daling van het aantal laaggeletterden bereikt?

Conform artikel 37 RvO geeft de ondergetekende hierbij te kennen dat zij een schriftelijk antwoord op bovenstaande vragen verlangt binnen dertig dagen na dagtekening.

Lid van de Gemeenteraad Heerhugowaard

J.S.L. van Ling-Wanst CDA

Antwoord van het College

Inleiding

Op 13 september jl. heeft de gemeenteraadsfractie van het CDA, op grond van artikel 37 van het Reglement van Orde voor de raadsvergaderingen, vragen gesteld (BIJ16-439). De vragen hebben betrekking op het rapport van de Algemene Rekenkamer (april 2016) over de aanpak van laaggeletterdheid. De vragen en de beantwoording hiervan treft u hieronder.

Antwoorden

Vraag 1. Is het college bekend met het uitgebrachte rapport van de Algemene Rekenkamer? Zo ja, wat vindt het College hiervan?

Ja, het College is bekend met het uitgebrachte rapport van de Algemene Rekenkamer. De portefeuillehouder heeft de conclusies eerder al vernomen van St. Lezen & Schrijven. De portefeuillehouder heeft toen positief gereageerd op de oproep van St. Lezen & Schrijven om actief mee te denken over hoe meer resultaat kan worden behaald en wat daarvoor nodig is.

Het College vindt het ernstig dat het aantal laaggeletterden ondanks alle (landelijke) inspanningen nog steeds toeneemt, maar is daarnaast ook enigszins verbaasd over één van de conclusies uit het rapport. Er wordt namelijk geconcludeerd dat er in de praktijk nauwelijks rekencursussen worden aangeboden en dat het beleid zich uitsluitend richt op verbetering van de taalbeheersing. In onze regio is dat zeker niet het geval. Ook nooit geweest.

Onze aanpak van laaggeletterdheid is, al voor een geruim aantal jaren, gericht op taal en rekenen, maar ook op luisteren, spreken en digitale vaardigheden.

Hoe er actief wordt ingezet op het verminderen van laaggeletterdheid leest u in het antwoord op vraag 3. Hier is een samenvatting opgenomen van de gezamenlijke inzet, regionaal en lokaal.

2. Heeft de gemeente in beeld in hoeveel situaties laaggeletterdheid een probleem is of kan zijn voor het meedoen in de Heerhugowaardse samenleving?

Ja, er zijn gegevens over hoeveel inwoners van Heerhugowaard naar verwachting moeite hebben met lezen en schrijven. Het aandeel Heerhugowaardse laaggeletterden kan namelijk worden geschat op basis van de samenstelling van de bevolking en een aantal specifieke risicofactoren, waaronder een laag opleidingsniveau, werkloosheid, een laag inkomen, bijstandsuitkering en voortijdig schoolverlaten. In Heerhugowaard gaat het om een aandeel van 8 tot 11% laaggeletterden onder de inwoners van 16 tot 65 jaar.

Nee, er is geen registratie van situaties waarin laaggeletterdheid een probleem vormt voor het meedoen in de Heerhugowaardse samenleving. Echter, op basis van de landelijke gegevens mogen we er vanuit gaan dat ook de laaggeletterden in Heerhugowaard minder participeren dan geletterden. Ze zijn minder zelfredzaam, sociaal en maatschappelijk minder actief en vaker ziek. Ze hebben daarnaast minder vaak werk, hebben een slechtere gezondheid en leven vaker in armoede. Ze doen ook een groter beroep op (gemeentelijke) voorzieningen en hebben tegelijk grote moeite om brieven, websites of andere communicatiemiddelen van instanties en organisaties te begrijpen.

3. Hoe probeert Heerhugowaard nu te voorkomen dat mensen met een beperkte taalvaardigheid en/of rekenvaardigheid aan de kant komen te staan? En wat zijn de resultaten tot op heden van deze activiteiten?

In Heerhugowaard staat laaggeletterdheid al langer op de agenda. Er wordt via diverse activiteiten ingezet op het bevorderen van de taal, reken, spreek, luister- en digitale vaardigheden van de laaggeletterde inwoners. Hieronder volgt een samenvatting van de acties op regionaal en lokaal niveau.

Activiteiten op regionaal niveau:

- Het terugdringen van laaggeletterdheid is één van de doelstellingen van de **Volwasseneneducatie**. Onze doelstellingen en ambities worden jaarlijks vastgesteld in een **regionaal uitvoeringsprogramma** (regio Noord-Holland Noord). Ook staat hierin beschreven welke activiteiten en producten door de regio worden ingekocht. Het uitvoeringsprogramma en het financiële kader worden besproken en afgestemd in de stuurgroep Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid (RPA). Volwasseneneducatie is overigens een wettelijke verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten, maar de regio is sinds 2015 belegd bij de centrumgemeenten (Alkmaar) en het werkgebied is sinds 2015 bij wet uitgebreid naar de arbeidsmarktregio's (Noord-Holland Noord).
- In ons regionale uitvoeringsprogramma staat heel expliciet beschreven dat laaggeletterdheid meer is dan alleen moeite hebben met lezen en schrijven. Ook rekenen en omgaan met een pc worden genoemd als essentiële vaardigheden voor mensen om zelfstandig(er) mee te kunnen doen in de samenleving en de kansen op de arbeidsmarkt te behouden, dan wel te vergroten. In die zin is er onze regio dus wel degelijk aandacht voor de totale problematiek en worden er ook producten ingekocht die hierop aansluiten.
- Ook is er door onze regio een concrete doelstelling benoemd met betrekking tot het Sociaal Domein. In het uitvoeringsprogramma 2016 is het volgende opgenomen: "In de periode 2015-2018 wil de regio Noord-Holland Noord de aanpak van laaggeletterdheid nog steviger verankeren in het Sociaal Domein. Hierbij wordt aangesloten bij het landelijke actieprogramma Tel mee met Taal van de departementen OCW, VWS en SZW."
- Heerhugowaard is partner in het regionale **Bondgenootschap** Laaggeletterdheid (regio Alkmaar). Dit Bondgenootschap is een initiatief van St. Lezen&Schrijven. De partners van het Bondgenootschap erkennen het probleem en zetten zich actief in om het aantal laaggeletterden terug te dringen.
- Heerhugowaard is partner in het regionale **Taalakkoord** Noord-Holland Noord (ondertekening 5 september 2016).

- **Taal en Werk Noord-Holland Noord** een initiatief van het UWV, St. Lezen&Schrijven en het RPA. In juni 2016 heeft het UWV 140 klanten uit de regio uitgenodigd, waarvan het vermoeden van laaggeletterdheid bestond. St. Lezen&Schrijven heeft bij deze klanten een test afgenomen, de Taalmeter of Digimeter. Op basis van de resultaten is 30% van de klanten doorverwezen naar een passend cursusaanbod (Nederlands, rekenen en/of vaardigheden computergebruik).

Activiteiten op lokaal niveau

- Bewustwording bij ouders van jonge kinderen (0 tot 2 jaar) over het belang van taal, (voor)lezen, spelen en taal- en ontwikkelingsstimulering door ouders via **Samenspel** georganiseerd door MET Welzijn.
- Bewustwording bij ouders van jonge kinderen (0 tot 4 jaar) over het belang van taal, (voor)lezen, spelen, taal- en ontwikkelingsstimulering door ouders via aanbod van de bibliotheek, waaronder **Boekstart**, Voorleesochtenden in de bibliotheek, Bibliotheek in de kinderopvang, Boekstart op het consultatiebureau.
- Extra taalstimulering middels **voorschoolse educatieve programma's** (VVE) op 6 peuterspeelzalen (kinderen van 2 tot 4 jaar).
- Leesbevordering gericht op basisschoolkinderen (5 tot 12 jaar) door een aanbod van de bibliotheek, waaronder Bibliotheek op School en de inzet van leesconsulenten.
- Het **Voorleesproject** gericht op ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd (5 tot 12 jaar). Vrijwilligers komen 20x thuis in een gezin voorlezen. Na deze 20x moeten de ouders een eigen voorleesritueel hebben ontwikkeld.
- **Taalhuis** in de bibliotheek (sinds maart 2016) en **Taalpunten** in 2 wijken in Heerhugowaard. Inwoners kunnen bij het Taalhuis en bij de Taalpunten terecht met al hun vragen over het taalaanbod in Heerhugowaard.
- Elke vrijdagochtend **Taalcafé** in de bibliotheek. Het Taalcafé is bedoeld om op een laagdrempelige manier de Nederlandse taal te oefenen. 1x in de maand wordt er ook een thema als gespreksonderwerp gekozen.
- **Laagdrempelige taaltrajecten** aangeboden op locatie in Heerhugowaard en verzorgt door de bibliotheek, waaronder de cursus Klik&Tik, een Leeskring, en het traject Taal&gezondheidsvaardigheden.
- Uitgebreid **cursusaanbod Educatie** (taal- en rekenlessen) verzorgt door het ROC Kop van Noord-Holland. Dit aanbod is toegankelijk voor alle inwoners van 18 jaar en ouder die hun basisvaardigheden taal en/of rekenen (ook digitaal) willen verbeteren.
- Elk jaar worden er in Heerhugowaard extra activiteiten georganiseerd in het kader van de **Week van de Alfabetisering**. Dit jaar was er onder andere een Taalontbijt georganiseerd voor professionals. Het blijft belangrijk om professionals te scholen in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden. In samenwerking met St. Lezen&Schrijven organiseren we jaarlijks deze workshops.

4. Wordt met de huidige aanpak ook een daling van het aantal laaggeletterden bereikt?
 Het Taalcafé, Samenspel, Boekenpret op het consultatiebureau, het Voorleesproject, de Bibliotheek op School zijn stuk voor stuk succesvolle activiteiten met een hoog bereik. Per activiteit zijn rapportages en jaarverslagen beschikbaar. Deze zeggen echter voornamelijk iets over onder andere de leesbevordering, het toegenomen leesplezier, de bewustwording en het aantal deelnemers, en minder over het leerresultaat. Enkel het ROC Kop van Noord-Holland. Op basis van deze gegevens kunnen we helaas niet zeggen dat met onze aanpak een daling van het aantal laaggeletterden wordt bereikt. Daarvoor wordt de doelgroep, vooral de autochtone doelgroep, nog onvoldoende bereikt. Er rust nog steeds een groot taboe op laaggeletterdheid. Mensen die laaggeletterdheid

zijn, schamen zich. Ze vermijden situaties waarin ze moeten lezen of schrijven, en richten hun leven zo in, dat ze er zo min mogelijk mee te maken krijgen. Dit speelt met name onder de autochtone doelgroep. Zij durven zich niet op te geven voor een cursus. Professionals pleiten voor een ijzersterke landelijke campagne, gelijk aan die voor de strijd tegen eenzaamheid onder ouderen, om het taboe op laaggeletterdheid te doorbreken.